

NOVEMBER 2003

DEPARTMENT OF EDUCATION
DEPARTEMENT VAN ONDERWYS

POSSIBLE ANSWERS FOR / MOONTLIKE ANTWOORDE VIR :

ACCOUNTING HIGHER GRADE

REKENINGKUNDE HOËR GRAAD

QUESTION 1 / VRAAG 1

GENERAL LEDGER OF PN TRADERS CC ALGEMENE GROOTBOEK VAN PN HANDELAARS BK BALANCE SHEET ACCOUNTS SECTION BALANSSTAAT REKENING AFDELING

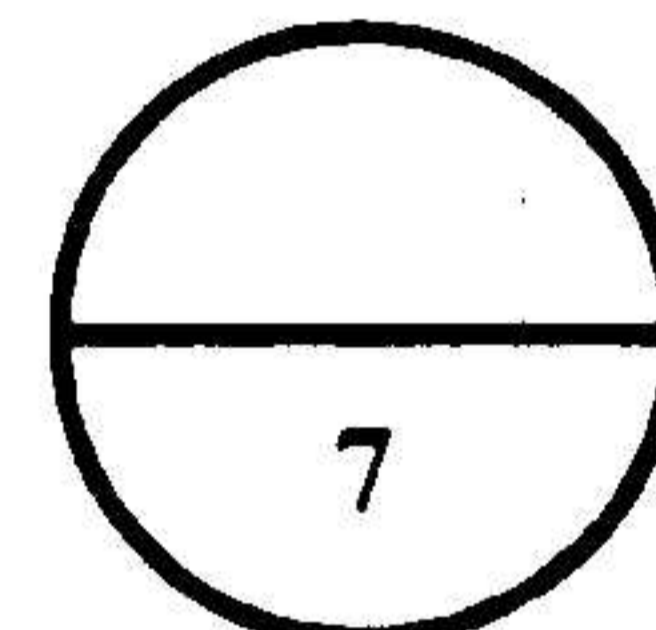
Presentation: Unacceptable abbreviations or dates –1 per account (over-all assessment per account)
 Aanbieding: Onaanvaarbare afkortings of datums –1 per rekening (algehele beoordeling per rekening)

Entries must be on the correct side to earn marks.

Inskrywings moet aan die korrekte kant wees om punte te verdien.

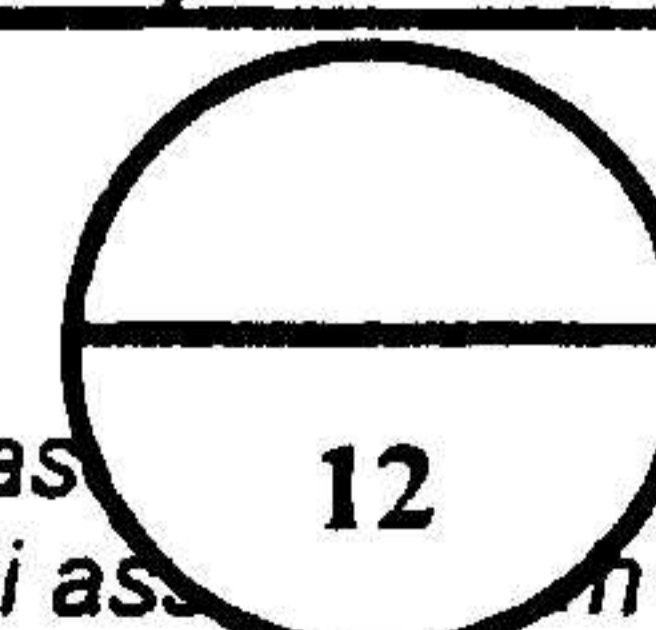
1.1.1

Dr		ACCUMULATED PROFITS/ RETAINED INCOME						Cr	
Dt.		OPGEHOOPTE WINS/ BEHOUE INKOMSTE						Kt.	
2003 Feb	28	Verdelingsrekening Appropriation account ✓		✓ 55 000	2002 Mrt Mch	1	Saldo Balance		✓ 55 000
					2003 Feb	28	Verdelingsrekening Appropriation account ✓		143 000 ✓ 0

1.1.2

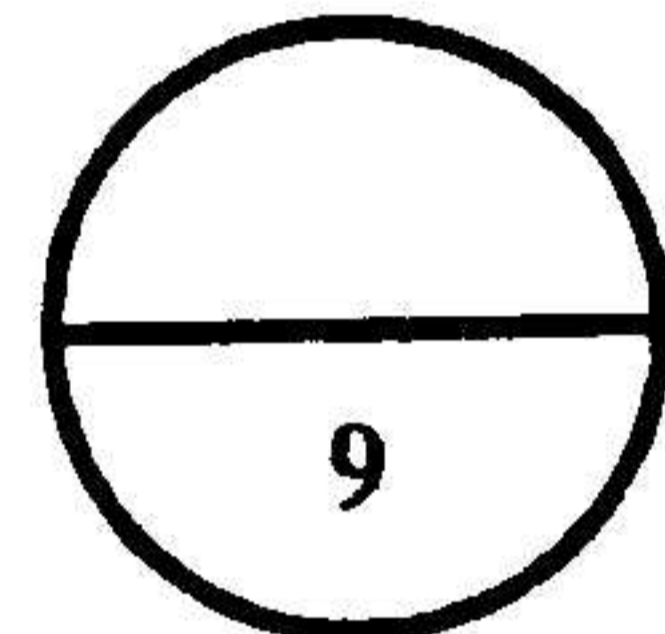
Dr		SARS – INCOME TAX						Cr	
Dt.		SAID - INKOMSTEBELASTING						Kt.	
2002 Mch Mrt	20	Bank ✓		✓ 9 200	2002 Mch Mrt	1	Balance Saldo		✓ 9 200
Aug	31	Bank ✓		✓ 47 500	2003 Feb Febr	28	Income tax Inkomstebelasting ✓		✓ 90 000
2003 Feb Febr	20	Bank ✓		✓✓ 44 500			Balance Saldo		2 000
				101 200					101 200
Mch Mrt	1	Balance Saldo		2 000					

1.1.3

Dr		DISTRIBUTION PAYABLE TO MEMBERS						Cr	
Dt.		VERDELING BETAALBAAR AAN LEDE						Kt.	
2002 Mch Mrt	12	Loan to Pollock / member ✓ Lening aan Pollock / lid		✓ 21 000	2002 Mch Mrt	1	Balance Saldo		✓ 35 000
		Bank ✓		✓ 14 000	2003 Feb Febr	28	Distribution to mem- bers ✓ Verdeling aan lede * * 130 800 / 186 000		132 000 ✓✓Ⓚ*
2003 Feb Febr	28	Balance Saldo		132 000					
				167 000					167 000
					2003 Mch Mrt	1	Balance Saldo		132 000

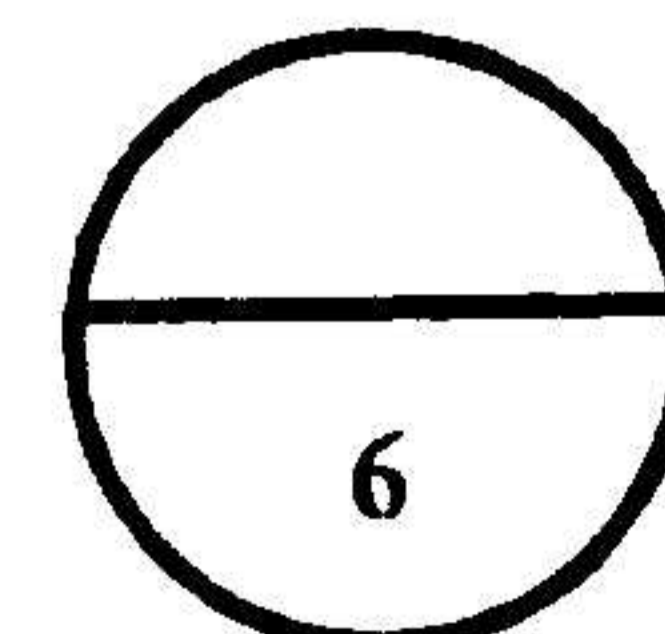
1.2 THREE WAYS TO INCREASE THEIR MEMBERS' CONTRIBUTION
DRIE MANIERE OM HUL LEDEBYDRAE TE VERHOOG

1. Geld – Kapitaal by te dra Money – Capital contribution	✓✓
2. Dienste gelewer Services rendered	✓✓
3. Vaste bates Fixed assets	✓✓

Other alternatives / Ander alternatiewes

Equipment, Premises, Vehicles, Trading stock, Conversion of loan,
Computers, Furniture, Settling of debt, etc
Toerusting, Grond en geboue, Voertuie, Handelsvoorraad, Oorneem
van lening, Rekenaars, Meubels, Vereffening van skulde, ens.

ANY THREE (3 X 2 MARKS)
ENIGE DRIE (3 X 2 PUNTE)

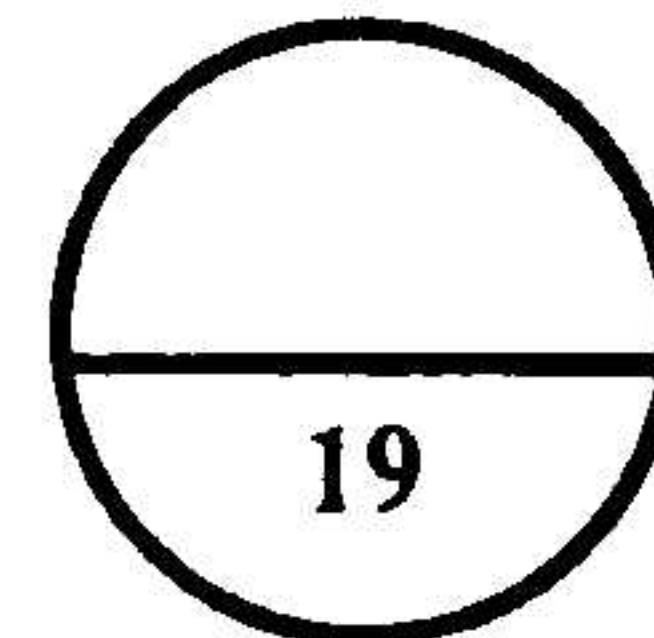

QUESTION 2 / VRAAG 2

2.1 COETSGROEN TRADERS / COETSGROEN HANDELAARS			
BALANCE SHEET AS AT 28 FEBRUARY 2003 / BALANSSTAAT OP 28 FEBRUARIE 2002			
EQUITY AND LIABILITIES <i>EKWITEIT EN LASTE/AANSPREEKLIKHEDE</i>			
OWNER'S EQUITY / <i>EIENAARSBELANG</i>			1 138 800
CAPITAL / <i>KAPITAAL</i>		^ 1 080 000	2.2.2
CURRENT ACCOUNT / <i>PRIVAATREKENINGE</i>		^ 58 800	2.2.3
^ Capital and Current accounts may be shown separately ^ Kapitaal en Privaaterekening mag apart getoon word			
NON CURRENT LIABILITIES / <i>NIE- BEDRYFSLASTE</i>			83 400
MORTGAGE BOND / <i>VERBANDLENING</i> (120 000 – 15 000 – 21 600)		✓✓✓ @ 83 400	
@ Total may go directly into the last column @ Bedrag mag direk in die laaste kolom geskryf word			
CURRENT LIABILITIES / <i>BEDRYFSLASTE</i>			125 900
Trade and other creditors (41 600 + 2 700 + 33 000) <i>Handels en ander krediteure</i>		✓✓✓ * 77 300	
Loan payable / <i>Lening terugbetaalbaar</i>		* 21 600	
Bank overdraft / <i>Bank oortrekking</i> (12 000 + 15 000)		27 000	
			1 348 100

* Trade and other creditors / <i>Handels en ander krediteure</i> ✓ ✓ ✓ ✓ ✓ (41 600 + 2 700 + 33 000 + 21 600) = 98 900
✓ ✓ ✓ ✓ ✓ ✓ ✓ (41 600 + 2 700 + 33000 + 21600 + 12 000 + 15 000) = 125 900

NOTE / LET WEL:

Bank overdraft: Candidates lose 1 mark if bank overdraft not shown separately

Oortrokke bankrekening: Kandidat verloor 1 punt as oortrokke bankrekening nie apart getoon word nie

Negative figures: May be shown in brackets OR with – signs OR described as 'less' OR without brackets provided correct operation applied

Negatiewe bedrae: Kan in hakies getoon word OF met – tekens OF aangedui as 'min' OF sonder hakies indien korrekte bewerking van toepassing

Inspect additions for reasonableness to award method marks

 # Kyk of bedrae min of meer korrek opgetel is om metode punte toe te ken

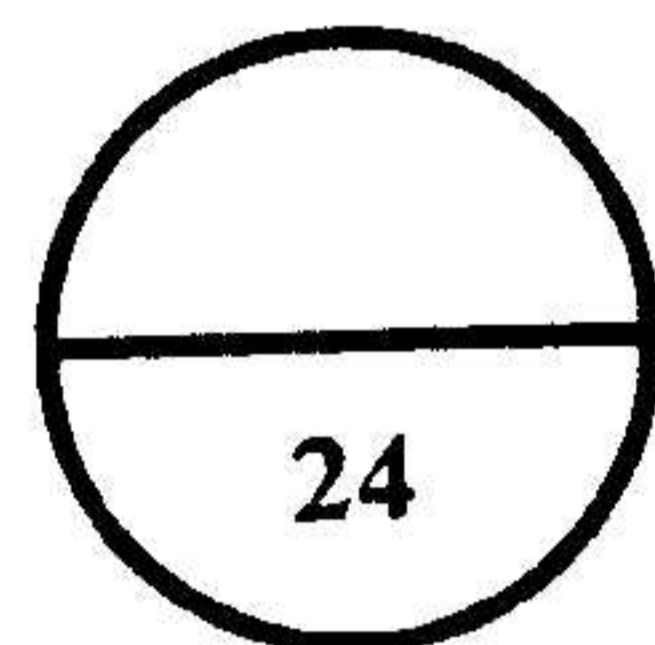
Superfluous entries –1 each, max –3

Vreemde inskrywings –1 elk, maks -3

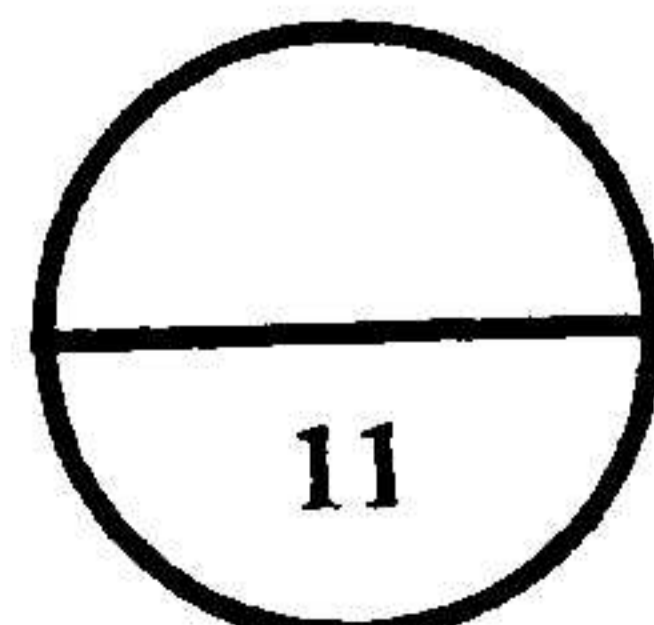

QUESTION 2 / VRAAG 2

2.2.1 FIXED ASSETS / TANGIBLE ASSETS VASTE BATES / TASBARE BATES				
	Land and Building Grond en Geboue	Vehicles Voertuie	Equipment Toerusting	Total Totaal
Cost price at the end of the previous year <i>Kosprys aan die einde van vorige jaar</i>	350 000	275 000	70 000	695 000
Accumulated depreciation <i>Opgehoopte waardevermindering</i>	0	(58 000)	(20 000)	(78 000)
Carrying value end of the previous year <i>Kosprys einde van vorige jaar</i>	350 000	217 000	50 000	617 000
Movements / Bewegings				
Additions at cost <i>Verkryging teen kosprys</i>	0	100 000	33 000	133 000
Asset disposal <i>Bateverkope</i>	(0)	(0)	(0)	(0)
Depreciation <i>Waardevermindering</i>	(0)	(28 000)	(8 000)	(36 000)
Carrying value end of current year <i>Drawaarde einde van huidige jaar</i>	350 000	289 000	75 000	714 000
Cost price at the end of current year <i>Kosprys einde van huidige jaar</i>	350 000	375 000	103 000	828 000
Accumulated depreciation <i>Opgehoopte waardevermindering</i>	(0)	(86 000)	(28 000)	(114 000)

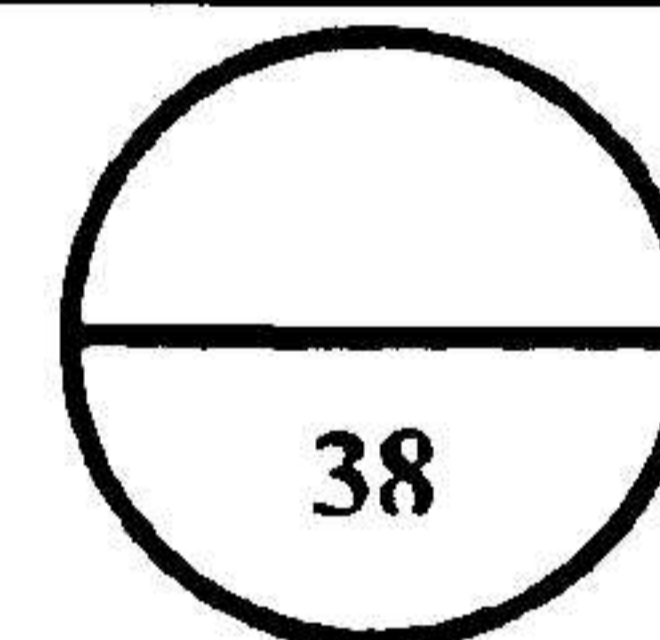
2.2.2 CAPITAL / KAPITAAL			
	Coetsee	Groene-waldt	Total Totaal
Balance on the last day of the previous year <i>Saldo op die laaste dag van die vorige jaar</i>	550 000	450 000	1000 000
Addisioinal capital contributed <i>Addisionele kapitaal bygedra</i>	100 000	80 000	100 000
Decreasing of capital <i>Vermindering van kapitaal</i>		(20 000)	(20 000)
	650 000	430 000	1 080 000

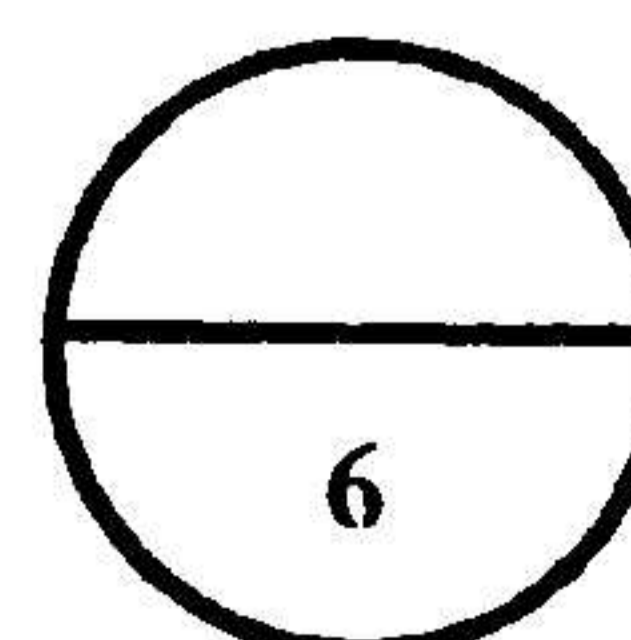
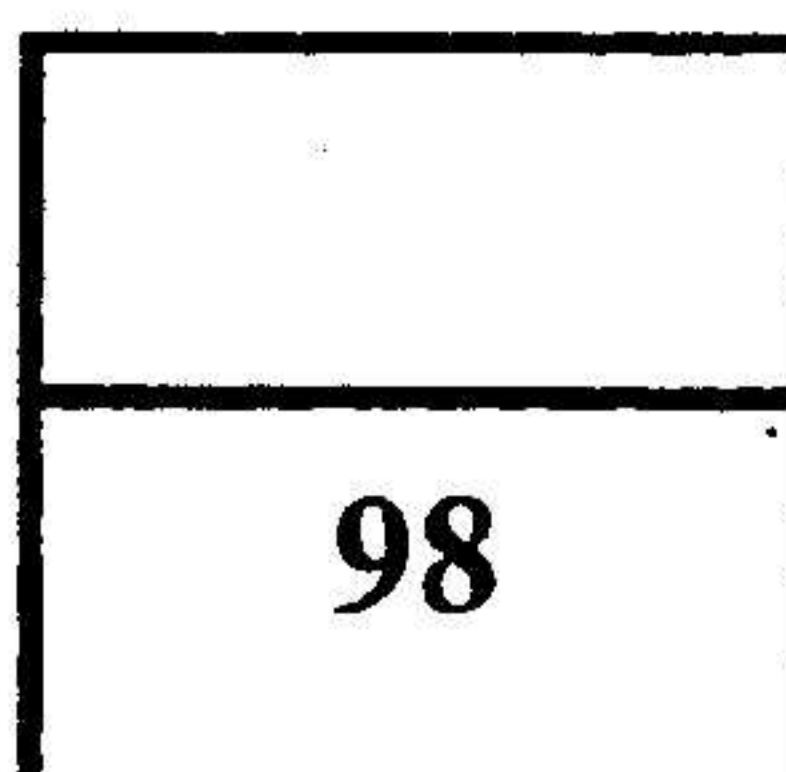
QUESTION 2 / VRAAG 2

2.2.3 CURRENT ACCOUNTS / PRIVAATREKENINGE			
	Coetsee	Groene-waldt	Total Totaal
Salaries Salarisse	✓✓✓ any! enige 75 600	✓✓✓ any! enige 88 200	adding/optel ⊕ # 163 800
Interest on capital Rente op kapitaal	✓✓ any! enige 90 000	✓✓ 67 500	⊕ # 157 500
Primary distribution of profit Primêre verdeling van wins	⊕ # 165 600	⊕ # 155 700	⊕ # 321 300
Final distribution of profit Finale verdeling van wins	⊕ # * 3:1 (14 475)	⊕ # * (4 825)	⊕ # (19 300)
Net profit as per Income Statement Netto wins volgens Inkomstestaat	⊕ # 151 125	⊕ # 150 875	✓ 302 000
Drawings for the year (150 000 + 18 000) Onttrekkings vir die jaar (150 000 + 18 000)	✓ (90 000)	✓✓ (168 000)	⊕ # (258 000)
	61 125	(17 125)	44 000
Balance at the beginning Saldo aan die begin	✓ 16 000	✓ (1 200)	⊕ # 14 800
Balance at the end Saldo aan die einde	⊕ # 77 125	⊕ # (18 325)	⊕ # 58 800

- 2.3 Study the balances of the Drawings and Current accounts. Should Coetsee be satisfied? Give THREE reasons. *Bestudeer die saldo's van die onttrekkings en privaat-rekening. Sal Coetsee tevrede wees? Gee DRIE redes.*

Groenewaldt has drawn significantly more than Coetsee <i>Groenewaldt se onttrekkings baie meer as Coetsee</i>	✓✓
Groenewaldt has a debit balance (unfavourable). Coetsee is owed R77 125 by the business. <i>Groenewaldt het 'n debietsaldo (ongunstig). Die besigheid skuld Coetsee R77 125.</i>	✓✓
Groenewaldt's excessive drawings have resulted in a bank overdraft. <i>Groenewaldt se groot onttrekkings het die gevolg dat die bank oortrokke is</i>	✓✓
Any other reasonable explanation e.g. capital balances, Coetsee drew only his interest, Coetsee is owed a large amount, Coetsee's investment in the business is growing, Coetsee should renegotiate partnership agreement, etc <i>Enige aanvaarbare verduideliking bv kapitaalsado's, Coetsee het slegs sy rente onttrek, 'n groot bedrag is verskuldig aan Coetsee, Coetsee se belegging in die besigheid groei, Coetsee moet die ooreenkoms heroorweeg, ens.</i>	

QUESTION 3 / VRAAG 3

GENERAL LEDGER OF PUMBA SOCCER CLUB
 ALGEMENE GROOTBOEK VAN PUMBA SOKKERKLUB
 NOMINAL ACCOUNTS SECTION
 NOMINALE REKENINGE AFDELING

3.1

MEMBERSHIP FEES				LEDEGELD				Cr
Dr								Kt.
Dt.								
2002 Jan	1	Accrued income Opgelope inkomste ✓	600 ✓✓	2002 Jan	1	Income received in advance Vooruitontvange ✓ inkomste		✓ 960
Dec Des	31	Income received in advance ✓ Vooruitontvange Inkomste	120 ✓✓	Dec Des	31	Bank ✓ (360 + 32280 + 120) (✓✓)		✓ 32 760
		Income and expenditure ✓ Inkomste en Uitgawe	38 760 ✓✓			Membership fees written off ✓ Ledegeld afgeskryf		✓ 240
						Accrued income ✓ Opgelope inkomste		⑩ 5 520
			39 480					39 480

Note: Alternative details for the entries above are acceptable

Let wel: Alternatiewe besonderhede vir die inskrywings hierbo is aanvaarbaar

Unacceptable abbreviations –2 max Onaanvaarbare afkortings –2 maks.

If the Bank amounts are split three ways, then all three components must be present to earn 2 marks.

Indien die Bankbedrag uit drie bedrae bestaan, moet alles korrek wees om 2 punte te verdien.

21

3.2 Advice in respect of outstanding membership fees
 Raad in verband met uitstaande ledegeld

Yes, there is a problem / Ja, daar is 'n probleem ✓

Advice: Send out statements, reminders or letters regularly.
 Discount for early payment. Charge interest. Offset amount due against services.
 Prevent members from taking part in club activities.

Advies: **Stuur rekenings of herinneringsbriewe gereeld uit.**
Gee in die toekoms afslag vir vroeë betalers. Voeg rente by. Bedrag ✓✓
verskuldig in vorm van dienste gelewer. ✓✓
Keer dat die lede deelneem aan klubaktiwiteite

ANY TWO POINTS X 2 MARKS / ENIGE TWEE REDES X 2 PUNTE

5

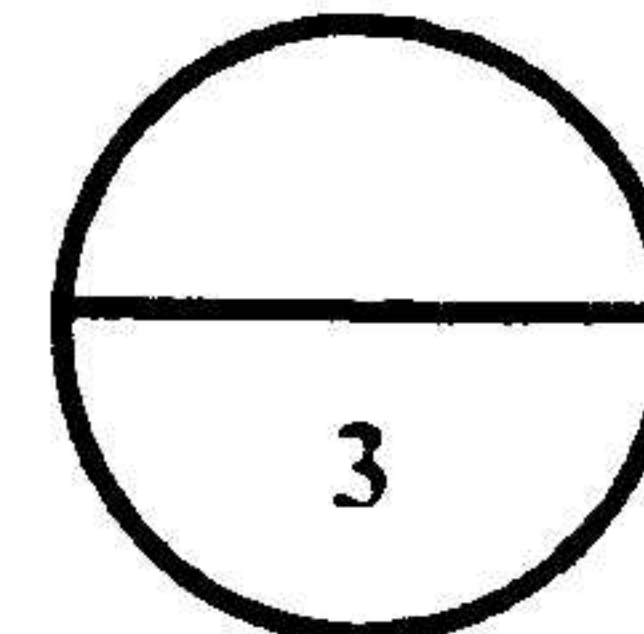

3.3 Treatment of the fixed deposit of R12 000.

✓ **Hoe die vaste deposito van R12 000 hanteer moet word** ✓

R8 000 appear in the Balance sheet under financial assets + R4 000 appear under the note for cash and cash equivalents + Comments on both ✓

R8 000 verskyn in die Balansstaat onder finansiële bates + R4 000 verskyn onder die nota vir kontant en kontantekwivalente + Kommentaar op altwee ✓

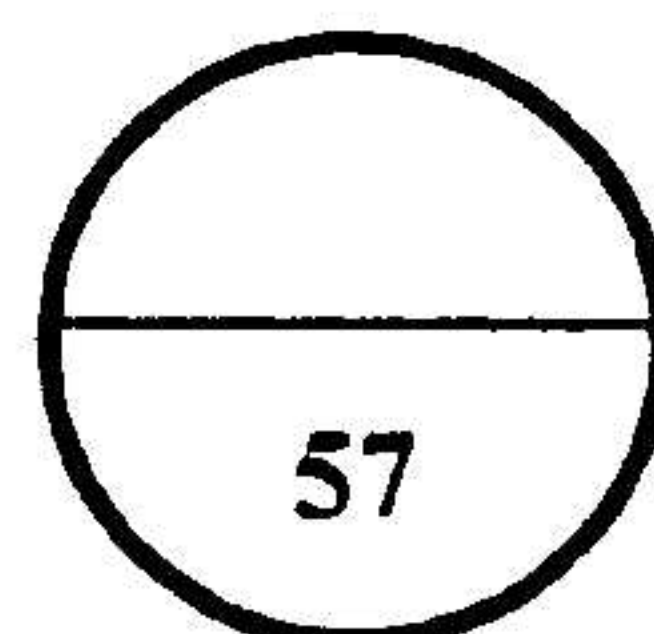
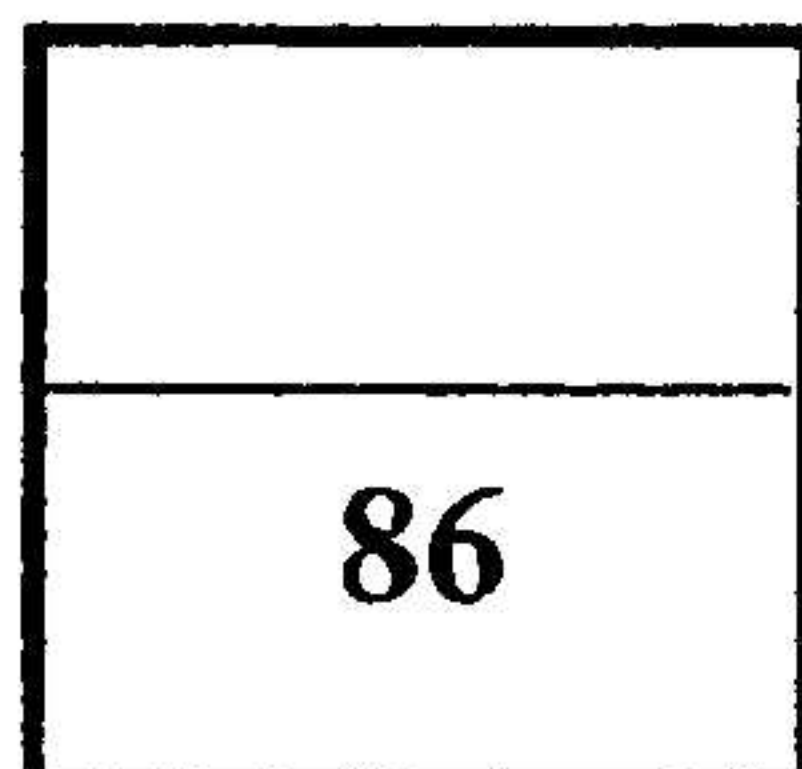
Negative figures: May be shown in brackets OR with – signs OR described as 'less' OR without brackets provided correct operation applied / Negatiewe bedrae: Kan in hakies getoon word OF met – tekens OF aangedui as 'min' OF sonder hakies indien korrekte bewerking van toepassing

^ Sponsorship R1000 may be shown separately or added to donations

^ Borgskap van R1000 kan apart getoon word of by donasies bygevoeg word.

Superfluous entries –1 max –4 / Vreemde items –1 maks -4

3.4 PUMBA SOCCER CLUB / PUMBA SOKKERKLUB		
STATEMENT OF INCOME AND EXPENDITURE FOR THE YEAR ENDED 31 DECEMBER 2002		
STAAT VAN INKOMSTE EN UITGAWES VIR DIE JAAR GEËINDIG 31 DESEMBER 2002		
INCOME / INKOMSTE		# (✓) 60 600
Membership fees / Ledegeld <i>See/Sien 3.1</i>	(✓) 38 760	optel/adding
Entrance fees / Intreegeld	✓ 3 900	
Profit on tournament / Wins met toernooi (3 500 – 2 100 + 1 000 ^)	✓✓✓ (✓) 2 400	
Donations / Donasies	✓ 11 400	
Profit on club ties / Wins met klubdasse	any/enige ✓✓✓ (✓) 4 140	
EXPENSES / UITGAWES	(✓) (✓)	# (✓) (12 961)
Water and Electricity / Water en Elektriesiteit (1 930 – 140)	✓✓✓ 1 790	
Soccerballs / Sokkerballe (400 + 2 800 – 450)	✓✓✓✓ 2 750	
Wages / Lone	✓ 4 400	
Stationery / Skryfbehoeftes (630 – 75)	✓✓✓ 555	
Bank charges / Bankkoste (420 + 70)	✓✓✓ 490	
Membership fees written off / Ledegeld afgeskryf <i>See/Sien 3.1</i>	(✓) 240	
Honorarium / Honorarium	✓ 550	
Depreciation / Waardevermindering (1 686 + 500)	✓✓✓✓ 2 186	
Surplus from general activities / Surplus van algemene aktiwiteite		# (✓) 47 639
Interest income / Rente inkomste (360 + 1 200 – 120 + 85) / ↑ 440 + 85	✓✓✓✓ 1 525	
Surplus before interest expense / Surplus voor rente- uitgawe		# (✓) 49 164
Interest expense / Rente uitgawe (3 800 + 9 000)	✓✓✓ (12 800)	
Net surplus for the year / Netto surplus vir die jaar		# (✓) 36 364

QUESTION 4 / VRAAG 4

Negative figures: May be shown in brackets OR with – signs OR described as 'less' OR without brackets provided correct operation applied / Negatiewe bedrae: Kan in hakies getoon word OF met – tekens OF aangedui as 'min' OF sonder hakies indien korrekte bewerking van toepassing

4.1.1 RECONCILIATION BETWEEN NET PROFIT BEFORE TAXATION AND CASH
GENERATED FROM OPERATIONS
**VERSOENING VAN DIE NETTO WINS VOOR BELASTING EN KONTANT VOORT-
GEBRING DEUR BEDRYFSAKTIVITEITE**

Profit before taxation / Wins voor belasting (60 000 + 90 000)		✓✓✓ 150 000
Adjustments for: / Aansuiwerings vir:		
Depreciation / Waardevermindering (16 000 + 27 200)		✓✓✓✓ 43 200
Interest on loan / Rente op lening		✓ 12 900
Operating profit before changes in working capital Bedryfswins voor veranderinge in bedryfskapitaal		⊙ 206 100
Changes in working capital Veranderinge in bedryfskapitaal		⊙ 30 000
Decrease in stock / Afname in voorraad		✓✓ 28 000
Decrease in debtors / Afname in debiteure		✓✓ 10 800
Decrease in creditors / Afname in krediteure		✓✓ (8 800)
Cash generated by operations / Kontant deur bedrywighede voortbring		⊙ 236 100

20

4.1.2 TAX PAID / BELASTING BETAAL	
Amount in Income Statement / Bedrag per Inkomstestaat	(60 000)
Balance on the last day of the previous year Saldo op die laaste dag van die vorige jaar	(8 000)
	(68 000)
Balance on the last day of the current year Saldo op die laaste dag van die huidige jaar	(2 800)
	(70 800)

$$60\ 000 + 8\ 000 + 2\ 800 = 70\ 800$$

$$\text{OR } -60\ 000 - 8\ 000 - 2\ 800 = -70\ 800$$

7

QUESTION 4 / VRAAG 4

4.1.3 DIVIDENDS PAID / <i>DIVIDENDE BETAAL</i>	
Amount in Income Statement / <i>Bedrag per Inkomstestaat</i>	(50 000)
Balance on the last day of the previous year <i>Saldo op die laaste dag van die vorige jaar</i>	(12 000)
	(62 000)
Balance on the last day of the current year <i>Saldo op die laaste dag van die huidige jaar</i>	20 000
	(42 000)

✓✓   ✓✓   ✓✓   ✓
 $50\ 000 + 12\ 000 - 20\ 000 = 42\ 000$

✓✓   ✓✓   ✓✓   ✓
 OR $-50\ 000 - 12\ 000 + 20\ 000 = -42\ 000$

7

4.2.1 CALCULATION OF THE NUMBER OF SHARES ISSUED <i>BEREKENING VAN DIE AANTAL AANDELE UITGEREIK</i>	
100 000 / R2	Answer/ <i>Antwoord</i> 50 000 shares ✓✓ OR 250 000 shares OR 200 000 shares
OR 500 000 / R2	
OR 400 000 / R2	

(✓)   (✓)

(✓)

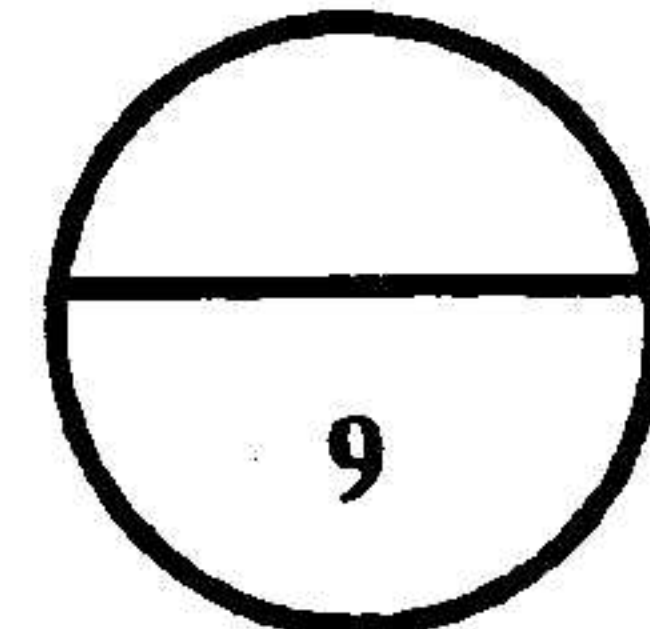
3

4.2.2 CALCULATION OF THE PROCEEDS OF THE SHARES ISSUED <i>BEREKENING VAN OPBRENGS VERKRY UIT AANDELE UITGEREIK</i>	
(✓) (✓)	Answer/ <i>Antwoord</i> ✓✓ R110 000 (✓)
100 000 + 10 000	

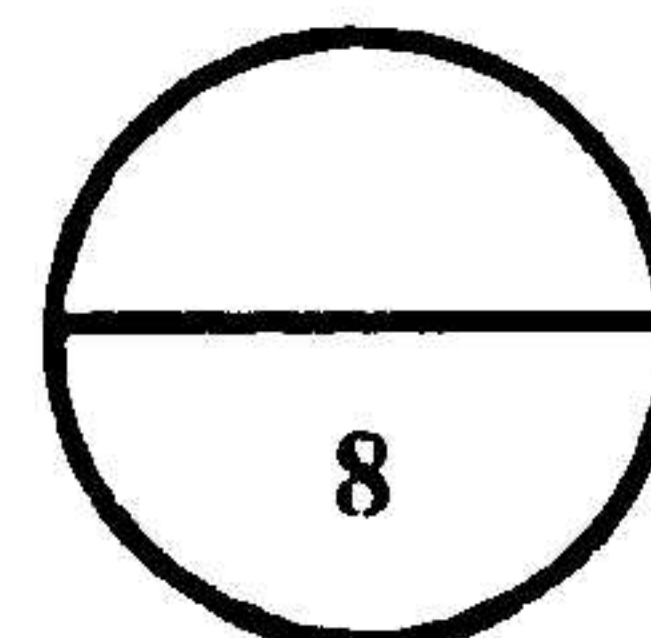
3

4.3.1 DEBT/EQUITY RATIO FOR 2003 SKULD/AANDEELHOUBERSBELANGVERHOUDING VIR 2003	
CALCULATION / BEREKENING	Answer/ Antwoord
$76\ 000 : 500\ 000 + 50\ 000 + 72\ 000$	✓ 0,1 : 1 if one component correct or if formula correct / as een komponent of formule korrek.
OR/OF $76\ 000 : 622\ 000 / 550\ 000 / 572\ 000 / 500\ 000$	
The R500 000 must be part of equity Die R500 000 moet deel vorm van ekwiteit	
COMMENT/ KOMMENTAAR	
✓✓ Comparison 2003 to 2002 (Decline from 0,2 : 1 to 0,1 : 1) Vergelyking 2003 tot 2002 (Afgeneem vanaf 0,2 : 1 tot 0,1 : 1)	5
✓✓ Comment on risk (The business does not utilize much external financing) Kommentaar op risiko (Die besigheid maak nie van baie eksterne fondse gebruik nie)	
OR / OF (The degree of financial risk is very low) (Die finansiële risiko is baie laag)	4
OR/OF (Lowly geared / Laaggerat)	

4.3.2 CURRENT RATIO FOR 2003 BEDRYFSKAPITAALVERHOUDING VIR 2003	
CALCULATION / BEREKENING	Answer/ Antwoord
$228\ 800 : 75\ 200$	✓ 3 : 1 if one component or formula correct / as een komponent of formule korrek.
COMMENT/ KOMMENTAAR	
✓✓ Comparison 2003 to 2002 (The ratio has improved from 2,6: 1 to 3:1) Vergelyking 2003 met 2002 (Die verhouding verbeter van 2,6 : 1 tot 3: 1)	3
✓✓ Comment on extent of the ratio (Current assets are 3 times current liabilities) Kommentaar op uitbreiding van verhouding (Bedryfsbates 3 keer die bedryfslaste)	
✓ Opinion (The ratio is too high - CA not earning a return) Opinie (Die verhouding is te hoog – BB verdien nie 'n opbrengs nie)	5
OF / OR (Liquidity is satisfactory / Likiediteit is aanvaarbaar)	

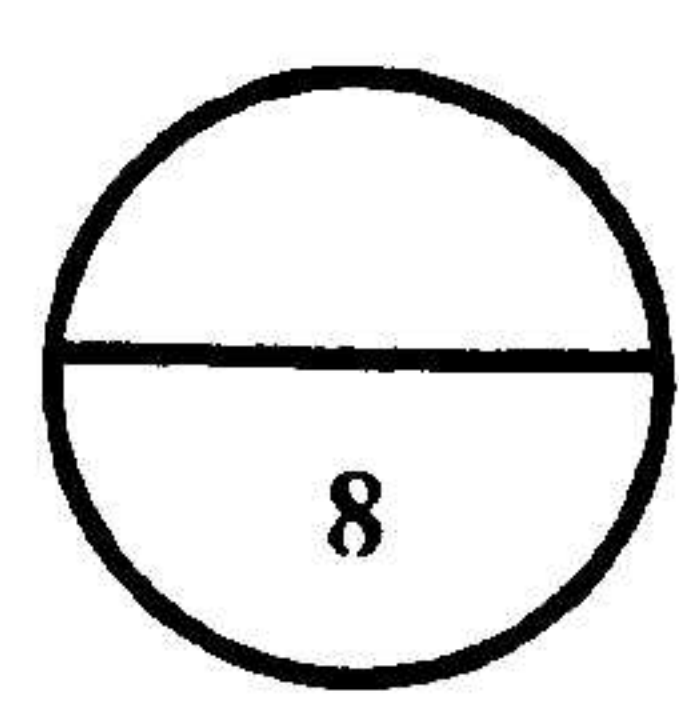

QUESTION 4 / VRAAG 4

4.3.3 NET ASSET VALUE PER SHARE NETTO BATE WAARDE PER AANDEEL		Answer/ Antwoord
$\frac{622\ 000}{250\ 000} \times 100$	See/Sien 4.3.1	248,8 cent / sent if one component or formula correct/as een komponent of formule korrek
622 000 X 100	250 000 1	
COMMENT / KOMMENTAAR		
✓✓ Comparison 2003 to 2002 Vergelyking 2003 met 2002	(Has improved from 236 cents to 248 cents) (Verbeter van 236 sent tot 248 sent)	4
✓✓ Comparison to market value Vergelyking met markwaarde	(Lower than the price on JSE) (Laer as die prys op die aandele beurs) OR/OF (Buyers are willing to pay more for the share / public demand exists for the share) (Kopers is gewillig om meer vir die aandeel te betaal /Publieke aanvraag bestaan vir die aandele)	

4

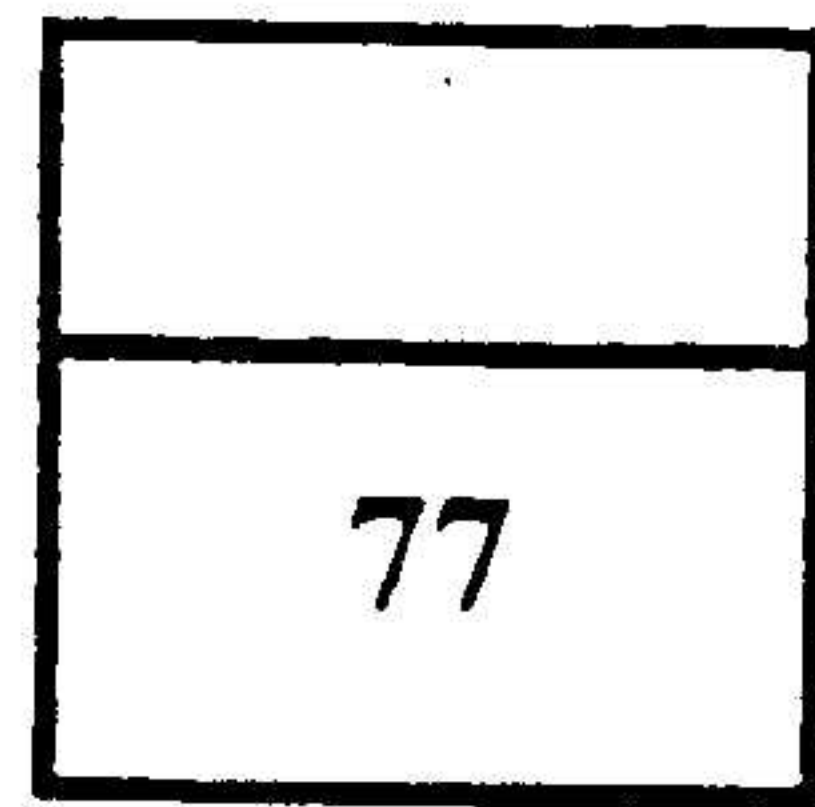
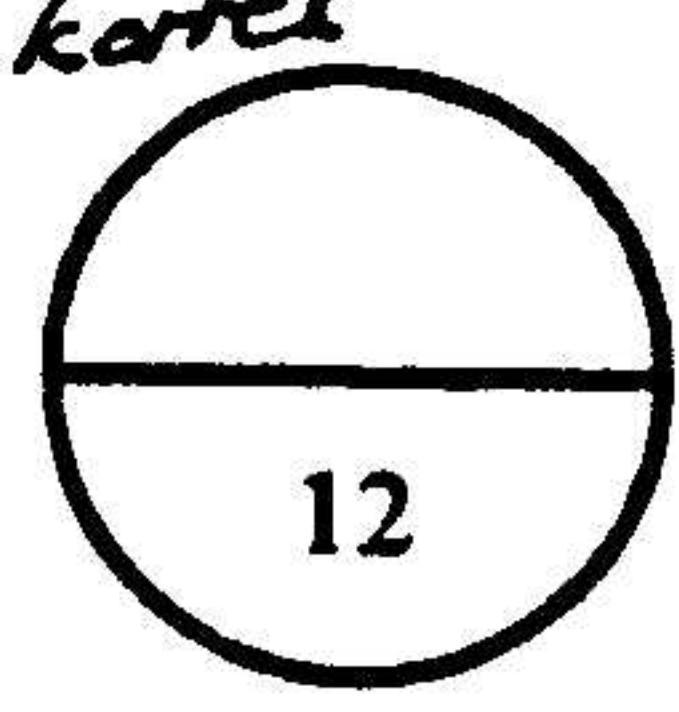

4

4.3.4 DIVIDEND SHARE FOR 2003 (a) DIVIDENDE PER AANDEEL		Answer/ Antwoord
$\frac{50\ 000}{250\ 000} \times 100$	50 000 ✓ x 100	20 cent / sent if one component or formula correct/as een komponent of formule korrek
250 000	250 000 (✓) 1	
4.3.4 EARNINGS PER SHARE (b) VERDIENSTE PER AANDEEL		Answer/ Antwoord
$\frac{90\ 000}{250\ 000} \times 100$	90 000 ✓ x 100	36 cent / sent if one component or formula correct/as een komponent of formule korrek
250 000	250 000 (✓) 1	
4.3.4 (c) COMMENT / KOMMENTAAR		3 een komponent of formule korrek
✓✓ Dividends per share comparison 2003 to 2002 Dividende per aandeel vergelyking 2003 met 2002	(Increase) (Toename)	
✓✓ Earnings per share comparison 2003 to 2002 Verdienste per aandeel vergelyking 2003 met 2002	(Decrease) (Afgeneem)	
✓✓ Comparison of DPS to EPS Vergelyking van DPA en VDA	(Pay out more than half the profits) (Betaal uit meer as helfte van wins) OR / OF (Comparison of DPS/EPS to market value or NAV) (Vergelyking van DPA/VPA met die markwaarde of NBW)	

3
een komponent of formule korrek

3
een komponent of formule korrek

6

QUESTION 5 / VRAAG 5

No Nr	No entry Geen inskrywing	Entry in CRJ Inskrywing in KOJ		Entry in CPJ Inskrywing in KBJ		Entry in Bank Reconciliation Inskrywing in Bankversoening	
		Amt	Details	Amt	Details	Amt	Details
1				✓ 43	Interest (on overdraft) Rente (op oortrokke bank) ✓		
2						✓ 3 750	# Outstanding cheque ✓ Uitstaande tjek
3		742 ✓	Rent (income) Huur ✓ (Inkomste) ✓				
4						✓ 7 350	# Outstanding deposit ✓ Uitstaande deposito
5	x ✓						
6		30 ✓	Creditors (control) / M Lee Krediteure (- ✓ Kontrole) / M Lee				
	OR / OF	360 ↑	Creditors (control) / M Lee Krediteure (- ✓ Kontrole) / M Lee	330 ↑	Creditors (control) / M Lee Krediteure (- ✓ Kontrole) / M Lee		
7			↓ ✓			✓ 210	# Outstanding cheque ✓ Uitstaande tjek
8	x ✓						
9				200 ✓	Insurance Versekering ✓		
10				87 ✓	Bank charges Bankkoste ✓		
11		✓ 916 ^	Repairs / Creditors / Quik Fix Herstelwerk / ✓ Krediteure / Quik Fix	✓ 916 ^	Repairs / Creditors / Quik Fix Herstelwerk / ✓ Krediteure / Quik Fix	✓ 916	# Outstanding cheque ✓ Uitstaande tjek
12	x ✓						

Any reasonable description / Enige aanvaarbare beskrywing

Superfluous entries: -1 per line provided marks earned on that line

Vreemde inskrywings: -1 per lyn indien punte verdien op daardie lyn

^ Alternative treatment to be explained by candidate to earn full marks

^ Alternatiewe hantering moet deur kandidaat verduidelik word om vol punte te verdien.

35

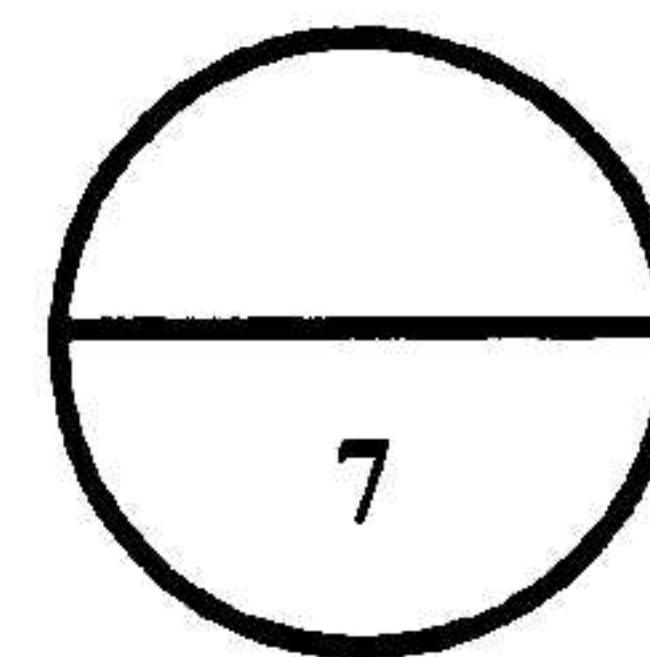

QUESTION 6 / VRAAG 6

6.1 DEBTOR'S COLLECTION SHEET FOR MARCH 2003

DEBITEURE-INVORDERINGSKEDULE VIR MAART 2003

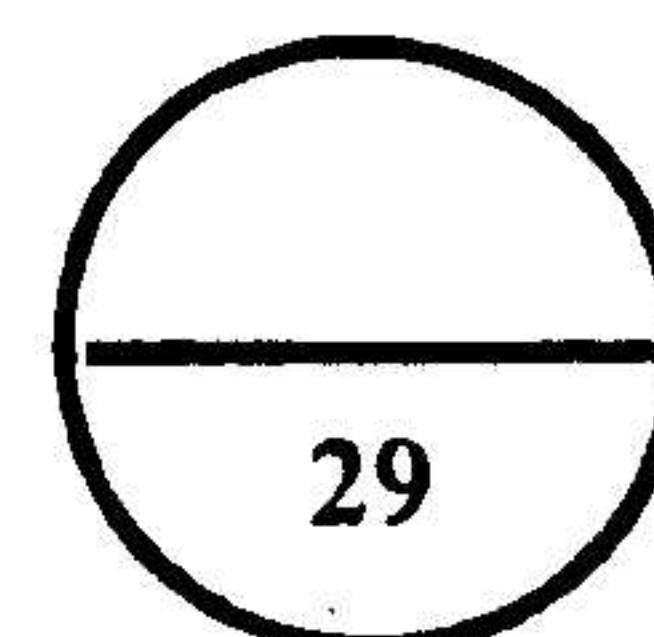
January / <i>Januarie</i>	✓✓ 11 280
February / <i>Februarie</i>	✓✓ 15 120
March / <i>Maart</i>	✓✓ 37 240
	63 640

6.2 HANIFF TRADERS / *HANIFF HANDELAARS*

Cash Budget for the period March 2003

Kontantbegroting vir die periode Maart 2003

	March/ <i>Maart</i>
CASH RECEIPTS / KONTANTONTVANGSTE	
Cash sales / <i>Kontantverkope</i>	✓✓ 19 600
Cash from debtor's / <i>Kontant van debiteure</i> <small>See / sien 6.1</small>	⊙ 63 640
Interest on fixed deposit / <i>Rente op vaste deposito</i>	✓✓ 2 400
Rent income / <i>Huur inkomste</i>	✓✓ 3 450
Additional capital / <i>Addisionele kapitaal</i>	✓✓ 40 000
	129 090
CASH PAYMENTS / KONTANTBETALINGS	
Cash purchases / <i>Kontantaankope</i>	✓✓✓ 17 500
Payments to creditors / <i>Betalings aan krediteure</i>	✓✓@ 33 750
Drawings / <i>Onttrekkings</i>	✓✓ 1 500
Operating expenses / <i>Bedryfsuitgawes</i>	✓✓ 18 000
Salaries / <i>Salarisse</i> $24\ 000 + 19\ 200$	✓✓ 43 200
Purchase of vehicle / <i>Aankope van voertuig</i>	✓✓@ 8 000
Bank charges / <i>Bankkoste</i>	✓✓ 500
	122 450
Cash surplus (deficit) / <i>Kontantsurplus (tekort)</i> #	⊙ 6 640
Bank – opening balance / <i>Bank – beginsaldo</i> subtract/ <i>af trek</i>	✓ (6 000)
Bank – closing balance / <i>Bank – eindsaldo</i> #	✓⊙ 640

Non-cash items – 2 each e.g. Capital/Equipment R17 000; Depreciation R7 800

Nie-kontant bedrae –2 punte elk bv Kapitaal / Toerusting R17 000; Waardevermindering R7 800

Inspect mathematical operation for reasonableness to award method marks

 # Kyk of wiskundige bewerkings min of meer korrek is om metode punte toe te ken

@ The R8000 may be added to creditors (i.e. R41 750) for 5 marks

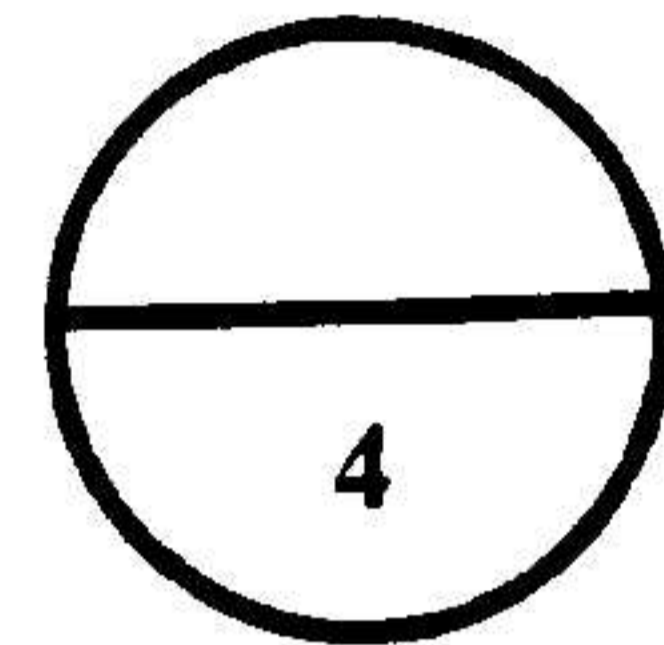
@ Die R8000 mag by krediteure bygetel word (d.i. R41 750) vir 5 punte.

6.3 Opinion on the employment of two shop assistants
Mening oor die aanstelling van twee winkelassistente

Opinion – yes or no Mening – ja of nee ✓
Reason – any one: extra salaries exceed cash balance, vehicle need not be purchased, money could be borrowed, sales could be increased, increase rent, any reasonable explanation ✓ Rede – enige een: ekstra salarisse oorskry banksaldo, nie nodig om voertuig aan te koop nie, geld kan geleen word, vermeerder verkope, verhoog huur, enige redelike verduideliking

40

7.1	Balance sheet account section / Balansstaatrekening afdeling OR/OF General Ledger / Algemene grootboek	✓✓
7.2	Contra account: Debtors' allowances Kontrarekening: Debiteure afslag OR/OF Explanation: Goods returned / Trade discount etc Verduideliking: Goedere teruggestuur / Handelskorting ens.	✓✓
7.3	Contra account: Bank /Bank and discount / Sundry account Kontrarekening: Bank / Bank en korting / Diverse rekening OR/OF Explanation: Money received / Discount allowed Verduideliking: Ontvang geld / Staan korting toe	✓✓
7.4	Dishonoured cheque / Refund to debtor with credit balance / Any other valid transaction Geweierde tjek / Terugbetaling aan debiteure met kredietsaldo/ Enige ander aanvaarbare transaksie	✓✓
7.5	Bad debts written off / Transfer of debtor to creditors ledger / Correction of an error/ Any other valid transaction/ Oninbare skuld afgeskryf /Oordrag van 'n debiteur na die krediteure – grootboek / Herstel 'n fout / Enige ander aanvaarbare transaksie	✓✓ (2 x 2) ✓✓
7.6	DJ	✓✓
7.7	J / GJ J / AJ	✓✓
7.8	Credit note / Kredietnota	✓✓
7.9	Receipt / Deposit slip / Bank statement Kwitansie / Depositostrokio / Bankstaat	✓✓
7.10	R63 000	✓✓
7.11	Compare it to the total on the debtors listing Vergelyk dit met die lys van debiteure	✓✓✓
7.12	Opinion - Yes, Opinie - Ja Reasons – ANY TWO - The debtors paid only R13 800 out of the R51 000 owed at the beginning - Possibly large number of bad debts written off - Large return of goods in comparison to sales - Paying too slowly, collection period too long Redes - ENIGE TWEE - Die debiteure betaal slegs R13 800 van die uitstaande bedrag van R51000 - Moontlik 'n groter bedrag gaan as oninbaar af geskryf word - Groot terugsending in vergelyking met verkope - Betaal te stadig, invorderingstermyn te lank	✓ ✓✓ ✓✓